

Synspunkter på de nye forskrifter om drikkevann

Av Øystein Wiger

Øystein Wiger er teknisk sjef i Førde kommune

Innlegg på seminar 23. februar 1995.

Hvem er «jeg» som har disse synspunkter? En teknisk sjef, lengst ut i forskriftene, eller helt nede i bunnen av hierarkiet. Det er flere hundre sånne som meg som går løse rundt om i Norge.

Altså: Synspunkter!

Greit nok - synspunkter i forhold til hva?

Jeg har søkt hjelp hos kolleger, privat og off., som bedre burde vite hva som gjaldt «før i verda». Etter denne rådspørringen, sitter jeg igjen med et bestemt inntrykk av at det har vært ganske mye normer, veiledninger, forskrifter, retningslinjer og lover ute på vannmarkedet.

Når det gjelder forvaltningssiden har makt og myndighet også tydeligvis vært spredt og diskutabel.

Mine kvalifikasjoner innen temaet må da rimeligvis være at jeg har levd lykkelig uvitende om vassforsyning og kvalitetskrav inntil for 4-5 år siden.

Da skulle jeg natta over ha ansvaret for gjennomføring av ny vannforsyning til inntil 25.000 pers.

Teknikk, økonomi, kvaliteter, rettigheter, godkjenningsprosedyrer, tidsfrister o.s.v. skulle omgås bl.a. i forhold til de før nevnte regelsett og myndigheter.

De nye forskriftene om vannforsyning og drikkevann m.m. er som et samlende regelsett i utgangspunktet positive.

Jeg skal ta for meg enkelte utvalgte forhold med disse og synse etter beste evne.

Allerede i § 2 klargjøres virkeområdet, og merknader understreker at forskriftens bokstav gjelder for både de mange - store vannverk - og for individuelle brukere - husstander, gårdsbruk o.s.v.

Skal vi se litt på disse:

De fleste kommuner har sine tettsteder, byer eller adm.sentre. De tradisjonelle vannverka har vært rettet inn mot disse. Det har vært lønnsomt og det har vært teknisk og hygienisk logisk. De griségrende strøk, grender og gårdsbruk har som oftest hverken bedt om å få vann frå «verket», eller blitt tilbudt det.

Erfaringer viser at vann fra brønner og borehull, bekker og grunnvann rundt om i distriktene på langt nær alltid tilfredsstillende krav vi stiller til drikke og næringsmiddelproduksjon.

Dette har vi ikke viet nevneverdig oppmerksomhet. Jeg har inntrykk av at «alle» med egen brønn har «godt» eller «det beste» vannet i bygda. Og

vannverkvann er jo behandlet med både det ene og det andre, Gud vet hva «DE» har hatt oppi det, så det er i alle fall i folks bevissthet et dårlig vann med uvant - gjerne vond smak. (Lapen! sier vi i Sunnfjord, med lang a).

Etter hvert må vi nok få brutt ned mytene om «godt» og «dårlig» vann. Vi bør bevisstgjøre folk på «riktig» og «galt» («feil») vann.

Og her er erkjennelsens time inne. Det er vannverkvannet som er - i alle fall blir - det riktige vannet - . Og vannet ute på bygda - det private - er oftest det gale vannet.

Vi har altså de fakto «A-vannsområder» og «B-vannsområder» i kommunene.

Og så får vi frister for når kravene skal innfris, og så har vi EU, og sjøl med de tradisjonelle overgangsordninger, står vi overfor ganske omfattende investeringer i kommunens distrikter for å få drikkevann og vann til næringsmiddelproduksjon - gårdsdrift/melkeproduksjon på et kvalitativt tilfredsstillende og sikkert nivå. Og vi må ikke glemme fiskemottak/-foredlingsbedriftene.

Jeg ser for meg en oppblomstring av mange småanlegg i både privat og off. regi, og jeg ser for meg et marked for små vann-renselanlegg. Jeg ser ikke bort fra situasjoner i distriktet som vil påkalle en viss sympati når vi kravbyråkratene slår til med våre høyst nødvendige og rettmessige krav - men som er akk så «distriktsfiendtlige». Særlig når det skal betales. Og det skal det! Som avgift eller investering. Akkurat som i tettstedet eller i byen.

§ 3 er definisjoner. Den tror jeg blir verdifull både for byråkrater, politikere og myndigheter generelt. Juristen skal nok finne seg noe til livets opphold her også, men mitt synspunkt er - muligens som ingeniør - at definisjoner er avklarende.

Ved gjennomlesning av forskriftene - studier er en for pretensiøs betegnelse - kunne Jeg gjerne sett at noen flere begreper ble definerte eller også mere avklarte.

Et eksempel er begrepet NØD-VANNSFORSYNING. § 12 Beredskap, bruker ordet *skal* om vannverkseier når det gjelder plan for å sikre drift og vedlikehold under krig eller krise. "Krise" i denne sammenheng - burde også avklares. Folkehelsa har en veileder for sikkerhet og beredskap for vannforsyning. Korte utdrag burde etter min mening, blitt en del av den informasjonen som merknadene også utgjør. Alternativ vannforsyning nødvannsforsyning - skal være en del av beredskapsplanen. Jeg kjenner ikke til om begrepet «nødvann» er definert av sivilforsvaret eller andre myndigheter, men jeg hadde satt pris på at det var definert i forskriftene og omtalt i merknadene hva gjelder varighet, mengder pr. hode, prioriteringer, kvaliteter eller andre forhold som må vurderes ut ifra en krisesituasjon, det seg være krig, sabotasje eller andre tildragelser som får innvirkning på vannet vårt.

§§ 8-10 er gjerne den delen i forskriftene vi i kommunene ser som den viktigste delen.

Egengodkjenningen i kommunestyret i § 9 er tilsynelatende praktisk. Fyl-

kesmannen er avgjørende myndighet i klagesaker som går på godkjenning av vannforsyningssystemer. Uttalelser fra det kommunale næringsmiddeltilsyn og den medisinsk-faglige rådgiver skal foreligge i forkant.

Foretabling av nye vannforsyningssystemer vil nok livet ute i kommunene bli ganske som før. Endringene er trolig størst innenfor det faglige («religiøse») område.

Og det forhold at når vanntilsigsområde og/eller forsyningsområde krysser en eller flere kommunegrenser, så er det automatisk en fylkesmannssak å avgjøre. Dette gjelder trolig svært mange, både private og off. vannforsyningssystemer.

Det vil også gjelde for vesentlig utvidelse av vannforsyningssystemer.

I § 10 er det pekt på fire forhold som skal behandles av godkjenningssystemmyndigheten (kommunestyre, fylkesmann eller sosial- og helsedep.). Pkt 4 sier at søknad skal framlegges for godkjenningssystemmyndigheten når første driftsperiode etter utbygging, vesentlig utvidelse eller endring er avsluttet. (I en innskutt parentes går det fram at første driftsperiode vanligvis er ett år). Det forekommer meg for det første som en kort frist - vanligvis. Deretter synes jeg denne kontrollen får en snodig vinkling når vannverkseier skal søke om en godkjenning etter "første driftsperiode" (driftsår). Søke om hva?

Dette mener jeg er bedre egnet som en kontroll-/tilsynsplikt som vannverkseier bør dokumentere.

Jeg er enig i at de udefinerte gamle forhold rundt vannforsyning, og tilfel-

digheter ellers, bør bort. Men vil vi nå få en utvikling innen utstyr og fagfolk på vannforsyning som publikum vil ha vondt for å svelge? Les betale. Utgangspunktet er jo at vann i Norge er såkalt "godt" og enten gratis eller billig.

Er en bondegård en bedrift innenfor næringsmiddel-bransjen. Hvis ikke - hvor går skille. (Eks. kua og fjøset! Etterskrift).

Forskriftene synes å gjelde både helt ut i de ytterste skjær, på fiskemottaket, og inn i de dype daler på den enslige gård.

Når man nå engang som jeg har havnet i vannsystemets hierarki som saksbehandler, forvalter, utbygger og vedlikeholder, ser vi lett etter konsekvensene bak ulike formuleringer. Dette er selvsagt primært i *håp om* å finne lettvinde og greie ordninger, men også i *frykt for* å finne at det er fortsatt like omfattende som før.

I utgangspunktet ser det ut som om at kommunene har fått en stor utvidet myndighet ved egengodkjenning av vannforsyningssystemer. Både i definisjonene og i lovteksten (forskriftene) er det lagt inn formuleringer der både fylkesmann og departement fort skal inn.

Eksempelvis begrepet «Vanntilsigsområde». Kommuner er ikke bare inndelte etter vannskiller. Og vann som bidrar til gjenoppbygging av underjordiske vannførende lag, kan fort komme riktig langveis fra. (Regn og snø).

Om dette gjelder vurderinger bare for nye anlegg, eller også gamle ikke godkjente vannforsyningssystemer, går ikke fram. Vi må vel regne med "full rulle"

for alle systemer som ikke har formell godkjenning.

De vannforsyningssystemer som uten tvil kan godkjennes hjemme i kommunen - § 9 - tror jeg vil vise seg å være bare de aller minste anleggene.

Lov om vann- og kloakkavgifter gir kommunen rett til å ta seg betalt for produktet vann. Vi har hatt visse reaksjoner fra kjøperne/abonentene gjennom forbrukerombudet om at pris og kvalitet på vann ikke samstemte. I disse nye forskriftene er det ingen beskrevet forbindelse mellom disse to bestemmelsene vannforsyning og vannavgift.

Med forskriftenes innhold om, og beskrivelser av, vannverkseier, internkontroll, krav til kvalitet m.v., og den generelle vinklingen på forsyningen som en produksjon fra hvilken som helst moderne bedrift - som skal drive bedriftsøkonomisk - vil vi muligens få en del støy rundt avvik fra kravene - når dette måtte skje.

Her stiller jeg mere spørsmål, enn gir uttrykk for synspunkt.

Gir de nye forskriftene abonnentene en sterkere posisjon vis a vis vannverkseier når det gjelder pris og kvalitet - eller avbrudd i forsyningen ?

Kan vi forvente et rop fra folkedypet om «Pengene tilbake, fordi, fordi, fordi!».

Avslutningsvis vil jeg synes at de nye forskriftene er gode. Så gode som vi kan forvente dem nå i 1995 med store nasjonale situasjoner både foran og bak oss. Merknadene virker imidlertid noe uferdige, eller for lite utdypende og informerende. Jeg kunne ønske meg hitsatt en rekke opplysninger fra andre regelverk framfor bare henvisninger.

Etterskrift

Min vinkling på konsekvensene av at forskriftene tok alle og alt over en kam, ble av Truls Krogh kommentert med at en differensiering av virkeområdene/gyldigheten burde gjennomtenkes. Det er jeg udelte enig i!